

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu N., so sídlom v H., zastúpeného ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU J., so sídlom v Ž., proti žalovaným 1/ O. M., bývajúcemu v O., 2/ H. M., bývajúcej v O., o zaplatenie 25 917,81 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 12 C 864/1998, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2011 sp. zn. 6 Co 40/2011, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2011 sp. zn. 6 Co 40/2011 a uznesenie Okresného súdu Žilina z 31. augusta 2010 č.k. 12 C 864/1998-877 a vec vracia Okresnému súde Žilina na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina uznesením z 31. augusta 2010 č.k. 12 C 864/1998-877 zmenil uznesenie Okresného súdu Žilina zo 14. júna 2004 č.k. 12 C 864/1998-116 tak, že návrh spoločnosti N. právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou J., na zmenu účastníka konania na strane žalobcu z 15. júla 2002 zamietol a konanie zastavil. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že uznesením zo 14. júna 2004 č.k. 12 C 864/1998-116 okresný súd pripustil zmenu účastníka konania v zmysle § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. tak, že na miesto žalobcu T. vstúpil ako žalobca do konania spoločnosť N. Súd konal ďalej so spoločnosťou N. a vo veci samej bol vydaný rozsudok dňa 24. septembra 2008 č.k. 12 C 864/1998-743. Týmto rozsudkom, boli žalovaní 1/ a 2/ zaviazaní solidárne zaplatiť žalobcovi sumu 780 800 Sk s príslušenstvom ako aj trov konania. Vo zvyšku súd návrh zamietol. Krajský súd v Žiline uznesením z 20. januára 2010 sp. zn. 6 Co 161/2009 zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti žalovaných

zaplatiť žalobcovi 780 800 Sk s príslušenstvom, ako aj výrok o trovách konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení zrušujúceho uznesenia krajský súd konštatoval, že nie je zrejmé, kedy uznesenie Okresného súdu Žilina, ktorým bola pripustená zmena účastníka na strane žalobcu nadobudlo právoplatnosť, pretože nebolo preukázané jeho doručenie všetkým účastníkom konania. Mal za to, že spoločnosť N. sa účastníkom konania nikdy nestala. Okresný súd v ďalšom konaní zistil, že spoločnosť T. bola 4. septembra 2000 vymazaná z obchodného registra, čím došlo k jej zániku a ako účastník konania prestala mať spôsobilosť mať práva a povinnosti. Žalobca teda zanikol bez právneho nástupcu. Spoločnosť N. do dňa zániku spoločnosti T. nepodala návrh na pripustenie zmeny účastníka, učinila tak až 18. júla 2002, t.j. po zániku právnej subjektivity a procesnej spôsobilosti pôvodného žalobcu. Okresný súd teda dospel k záveru, že nie je možné vyhovieť návrhu spoločnosti N. na zmenu účastníka konania, preto jeho návrh zamietol. Zároveň súd v zmysle § 103 O.s.p. v spojení s § 107 ods. 4 O.s.p. konanie zastavil. O trovách konania súd rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Krajský súd v Žiline uznesením z 28. februára 2011 sp. zn. 6 Co 40/2011 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Účastníkom konania náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v zásadných a rozhodujúcich zisteniach a v záveroch sa s odôvodnením napadnutého uznesenia stotožňuje. Právne závery vyslovené okresným súdom v predmetnej veci považoval odvolací súd za správne. Za správne a podstatu veci vystihujúce považoval krajský súd aj dôvody uvedené v napadnutom rozhodnutí, na ktoré v podrobnosti odkázal. Poukázal na to, že k zmene účastníka konania nemôže dôjsť v prípade, ak ten účastník, ktorého zmena v konaní má nastať, stratil spôsobilosť byť účastníkom konania. Za takejto procesnej situácie nie je možné návrhu na pripustenie zmeny účastníka vyhovieť. Stratou spôsobilosti byť účastníkom konania, ku ktorej dôjde po začatí konania bez toho, aby tento účastník mal v konaní právneho nástupcu, dochádza k neodstrániteľnému nedostatku podmienky konania, na ktorý treba v každom štádiu konania prihliadať (§ 103 O.s.p.). Okresný súd preto správne rozhodol, pokiaľ konanie pre nedostatok spôsobilosti žalobcu byť účastníkom konania zastavil. O trovách odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca – spoločnosť N. Navrhol zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 237 písm. f/ O.s.p. Žalobca sa stal účastníkom konania v zmysle

rozhodnutia okresného súdu podľa § 92 ods. 2, 3 O.s.p., pričom toto rozhodnutie bolo krajským súdom potvrdené a nadobudlo právoplatnosť. Žalobca nemal žiadne pochybnosti o správnosti postupu súdu, ktorý s ním ako s účastníkom konania konal takmer 8 rokov. Rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nepreskúmateľné. Poukázal na porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čím mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Uviedol, že pokiaľ súd prvého stupňa zmenil svoje právoplatné uznesenie, postupoval tak v rozpore so zákonom.

K dovolaniu žalobcu sa žalovaní 1/, 2/ písomne vyjadrili a uviedli, že od 4. septembra 2000 žalobca neexistuje, preto pokračovanie v spore by bolo protizákonné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno dovolaním napadnúť.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Pokiaľ dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je tento opravný prostriedok prípustný, ak smeruje proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu alebo uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodol vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. a/, b/ O.s.p.). V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovolanie žalobcu smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky niektorého z vyššie uvedených uznesení. Prípustnosť dovolania preto z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nemožno vyvodit'.

Vzhľadom obsah dovolania ako aj na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné (teda aj dôvodné) proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. dovolateľ nenamietal, tieto nevyšli najavo ani v dovolacom konaní.

So zreteľom na obsah dovolania dovolací súd osobitne skúmal, či v konaní nebola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (IV. ÚS 252/04).

V danej veci Okresný súd Žilina uznesením zo 14. júna 2004 č.k. 12 C 864/1998-116 pripustil zmenu účastníka konania na strane žalobcu tak, že na miesto spoločnosti T. do konania vstúpila spoločnosť N. (doručenky sa nachádzajú na č.l. 117 spisu). Na odvolanie žalovaných 1/, 2/ bolo rozhodnutie okresného súdu o zmene účastníka konania v zmysle § 92 ods. 2, 3 O.s.p. krajským súdom podľa § 219 O.s.p. potvrdené. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo žalovaným doručené prostredníctvom ich právneho zástupcu 21. októbra 2004 (plná moc na č.l. 83 spisu), spoločnosti N. bolo doručené prostredníctvom právneho zástupcu 20. októbra 2004. Zásielka doručovaná na adresu pôvodného žalobcu bola súdu vrátená (viď č.l. 163, 165 spisu). Zo spisu je zrejmé, že súd so spoločnosťou N. konal ďalej ako so žalobcom a vo veci samej aj rozhodol rozsudkom z 24. septembra 2008 č.k. 12 C 864/1998-743 (v časti o zaplatenie 780 800 Sk s príslušenstvom žalobe vyhovel). Krajský súd v Žiline uznesením z 20. januára 2010 sp. zn. 6 Co 161/2009 zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti žalovaných zaplatiť žalobcovi 780 800 Sk s príslušenstvom a výrok o trovách konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom za dôležité v konaní považoval nedoručenie uznesenia o zmene účastníka konania všetkým účastníkom konania. Mal za to, že spoločnosť N. sa účastníkom konania nikdy nestala. Okresný súd preto následne zmenil svoje pôvodné uznesenie (návrh na zmenu účastníka konania zamietol) a konanie zastavil. Toto rozhodnutie bolo krajským súdom potvrdené.

Podľa § 170 ods. 1 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, súd je viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil; ak nedošlo k vyhláseniu, len čo bolo doručené, a ak netreba doručovať, len čo bolo vyhotovené.

Podľa § 170 ods. 2 O.s.p. uznesením, ktorým sa upravuje vedenie konania, nie je však súd viazaný.

Je potrebné zdôrazniť, že súd **už o zmene účastníka konania na strane žalobcu právoplatne rozhodol**. Dovolací súd sa nestotožňuje s názorom súdov nižších stupňov, že rozhodnutie nie je právoplatné, pretože nebolo doručené všetkým účastníkom konania, pričom súdy mali na mysli zaniknutú spoločnosť. Prevzatie zásielky zaniknutou spoločnosťou nebolo možné. Zásielka bola preto súdu vrátená. Táto skutočnosť však nebráni právoplatnosti rozhodnutia, keďže všetkým ostatným účastníkom doručené bolo. Rozhodnutie súdu o zmene účastníka konania bolo na odvolanie žalovaných navyše potvrdené aj krajským súdom. Uznesenie okresného súdu a následne aj krajského súdu (v zmysle § 92 ods. 2, 3 O.s.p.) nebolo zrušené v dôsledku podania mimoriadneho opravného prostriedku. V danej veci sa nejedná ani o uznesenie, ktorým sa upravuje vedenie konania, preto je súd ním viazaný. Len pre úplnosť sa dodáva, že právo na spravodlivý proces v sebe zahŕňa aj istotu, že rozhodnutie súdu pred niekoľkými rokmi, ktoré bolo účastníkmi rešpektované, nebude po rokoch spochybňované z dôvodu prípadných závad pri doručovaní.

Ďalej dovolací súd uvádza, že aj v prípade, že by rozhodnutie súdu bolo nesprávne, Občiansky súdny poriadok neumožňuje súdu zvrátiť prípadné nesprávne právoplatné rozhodnutie postupom, akým to urobil okresný a krajský súd, t.j. zmenou svojho skoršieho právoplatného rozhodnutia. Ak súdy takto postupovali, robili tak v rozpore s Občianskym súdnym poriadkom. Navyše je potrebné uviesť, že okresný súd síce zmenil svoje predchádzajúce rozhodnutie, opomenul však, že v danej veci bolo rozhodované aj krajským súdom. Toto rozhodnutie krajského súdu ostalo bez povšimnutia.

Nakoľko rozhodnutie o zmene účastníka konania nadobudlo právoplatnosť a ako už bolo vyššie uvedené nebolo ani zrušené v dôsledku podania mimoriadneho opravného prostriedku, je nezmeniteľné a záväzné. Na tomto nič nemení ani skutočnosť, že by súd pri jeho vydaní pochybil. Súd bol preto povinný na toto rozhodnutie prihliadať (tak, ako robil niekoľko rokov) a bol ním viazaný. Záväznosť právoplatných rozhodnutí nemohol súd odmietnuť spochybňovaním ich správnosti. **Princíp právnej istoty** vyplývajúci z pojmu právneho štátu ako aj autorita právoplatných súdnych rozhodnutí vyžadovali ich dôsledné rešpektovanie.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že postupom súdov bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Procesná vada podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. zakladá prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Preto dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a aj súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.). Vzhľadom na dôvod zrušenia dovolací súd sa nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. novembra 2011

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová